

Obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez sędziów i asesorów sądowych

JANUSZ KONECKI*

STRESZCZENIE

Przedmiotem artykułu jest analiza unormowań dotyczących obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez sędziów i asesorów sądowych oraz zakresu tego obowiązku. Podstawowym sposobem jego realizacji jest coroczny udział w szkoleniu ustawicznym prowadzonym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. Prawo o ustroju sądów powszechnych dopuszcza także realizację obowiązku szkoleniowego w innych formach, choć nie wskazuje ich rodzajów ani minimalnego wymiaru. W artykule zwrócono uwagę na możliwe rozwiązania w tym zakresie, a także na możliwość ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec sędziów i asesorów sądowych za niewykonywanie obowiązku szkoleniowego.

Słowa kluczowe: podnoszenie kwalifikacji zawodowych, szkolenie ustawiczne, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, odpowiedzialność dyscyplinarna

1. WPROWADZENIE

Podstawowym zadaniem sędziów i asesorów sądowych jest wymierzanie sprawiedliwości, w przeważającej mierze wyrażające się w rozstrzygnięciu spraw sądowych. W związku z tym sędziowie i asesorzy sądowi powinni doskonalić swoje umiejętności i poszerzać wiedzę, aby sprawy rozstrzygać w sposób prawidłowy i sprawiedliwy, zgodny z prawem i ze wskazaniem wiedzy. Aktywność szkoleniowa sędziego i asesora sądowego pozostaje nie tylko w interesie wymiaru sprawiedliwości, lecz także samego zainteresowanego, gdyż nabyta wiedza i umiejętności

---

* Dr Janusz Konecki, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, ORCID 0000-0002-3226-6650.

pozwalają na bardziej efektywną pracę¹, a ponadto stanowią jedną z gwarancji materialnej niezawisłości sędziego i asesora sądowego².

Doskonalenie zawodowe sędziów i asesorów sądowych ma charakter obowiązkowy. Należy niejako do istoty tego zawodu³. Powinno być jednak postrzegane nie tylko jako obowiązek sędziego i asesora sądowego, lecz także jako jego prawo⁴. W konsekwencji realizacja obowiązku szkoleniowego powinna być zabezpieczona przez państwo⁵.

Doskonaleniu zawodowemu sędziów i asesorów sądowych służy przede wszystkim system szkolenia ustawicznego przewidziany w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych⁶. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie zakresu obowiązku szkoleniowego sędziów i asesorów sądowych, form jego wykonywania, a także konsekwencji, jakie wiążą się z zaniedbaniem jego wykonywania.

2. DOSKONALENIE ZAWODOWE SĘDZIÓW I ASESORÓW SĄDOWYCH W ŚWIETLE USTAWY – PRAWO O USTROJU SĄDÓW POWSZECHNYCH

W art. 82a § 1 p.u.s.p. przewidziano, że sędzia ma obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych⁷. Obowiązek szkoleniowy trwa zasadniczo do momentu przejścia w stan spoczynku⁸ i od tej chwili nie stosuje się wobec tych sędziów tego przepisu. Sędzia przestaje być wówczas zobowiązany do szkolenia się, ponieważ

---

¹ Tak M. Siwek, *Prawa i obowiązki sędziego*, „Studenckie Zeszyty Naukowe” 2013, nr 9, s. 39-40; T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, J. Gudowski (red.), wyd. 2, Warszawa 2009, s. 186.

² Zob. M. Siwek, *Prawa i obowiązki sędziego...*, s. 44.

³ Jest to zatem przepis szczególnie do unormowania z art. 103 k.p., przewidującego fakultatywność podejmowanego doskonalenia zawodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20.04.2006 r., I UK 260/05, Legalis nr 75238).

⁴ Tak też obowiązek szkoleniowy definiuje Uniwersalna Karta Sędziego, w art. 4-2 stanowiąc, że szkolenia wstępne i zawodowe (ustawiczne), o ile zapewniają niezawisłość sędziowską, a także dobrą jakość i skuteczność systemu sądownictwa, stanowią prawo i obowiązek sędziego (zob. https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/the_universal_charter_of_the_judge/universal_charter_2017_english.pdf (dostęp: 20.07.2020 r.)).

⁵ Art. 56 rekomendacji Rady Europy CM/Rec(2010)12 dotyczącej sędziów: niezależności, wydajności i obowiązków stanowiący, że sędziom należy zapewnić teoretyczne i praktyczne szkolenie wstępne i doskonalenie zawodowe, w całości finansowane przez państwo. Powinno ono obejmować kwestie gospodarcze, społeczne i kulturowe związane z wykonywaniem funkcji sądowniczych. Intensywność i czas trwania takiego szkolenia należy określić na podstawie wcześniejszego doświadczenia zawodowego – <https://rm.coe.int/16807096c1> (dostęp: 20.07.2020 r.).

⁶ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 365, ze zm.; dalej; p.u.s.p.

⁷ Do 1.09.2009 r. obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych przewidziany był w art. 82 § 1 p.u.s.p.

⁸ Zob. S. Dąbrowski, *Kilka uwag o kondycji sędziów*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2014, nr 1, s. 20.

nie wykonuje już obowiązków orzeczniczych, ani nie pełni czynnej służby. Od tej zasady p.u.s.p. przewiduje jeden wyjątek związany z możliwością powierzenia sędziemu w stanie spoczynku funkcji wizytatora. W myśl art. 105 § 2 p.u.s.p. sędziemu, który przeszedł w stan spoczynku w trybie art. 69 § 1, 1b, 2 i 2b tej ustawy, oraz sędziemu przeniesionemu w stan spoczynku w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych można powierzyć, za jego zgodą, pełnienie funkcji wizytatora w Ministerstwie Sprawiedliwości lub w sądzie. Jednocześnie ustawodawca w art. 105 § 1 p.u.s.p. przewidział, że wobec takiego sędziego stosuje się odpowiednio obowiązki przewidziane w art. 82a § 1 tej ustawy. Sędzia taki jest zatem zobowiązany do doskonalenia swoich kompetencji zawodowych, nawet jeśli wykonuje jedynie obowiązki wizytatora w ramach delegacji do Ministerstwa Sprawiedliwości, niepołączone z orzekaniem. Przepis art. 105 § 1 p.u.s.p. nie różnicuje w takim wypadku tych sędziów ze względu na miejsce wykonywania funkcji wizytatora.

W przypadku nowo powołanych sędziów przewidziano dodatkowe obowiązki szkoleniowe. Zgodnie z art. 82a § 2 p.u.s.p. po objęciu pierwszego stanowiska sędziowskiego sędzia, który nie zajmował stanowiska asesora sądowego, odbywa szkolenie z zakresu metodyki pracy sędziego organizowane przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury (dalej: KSSiP). Prezes sądu kieruje sędziem na szkolenie w najbliższym terminie przewidzianym w harmonogramie działalności szkoleniowej KSSiP na dany rok.

Do 21.06.2017 r. asesor sądowy miał obowiązek, po objęciu stanowiska asesorskiego, odbyć trzymiesięczne szkolenie z zakresu metodyki pracy sędziego, organizowane przez KSSiP. Z obowiązku tego zwolniony był asesor sądowy, który ukończył aplikację sędziowską⁹.

Skoro w art. 82a § 1 p.u.s.p. przewidziano, że sędzia ma obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a na podstawie art. 106zf § 1 p.u.s.p. do takiego szkolenia zobowiązany jest też asesor sądowy, to doskonalenie zawodowe ma charakter obowiązkowy. Oczywiście jest zatem, że sędzia i asesor sądowy nie posiadają uprawnień do swobodnej oceny tego, czy wymagają szkolenia, lub czy ich wiedza i umiejętności są na takim poziomie, że nie potrzebują się doskonalić zawodowo. Założeniem wskazanej regulacji jest ciągle, w okresie całej służby, doskonalenie zawodowe, którego zakres zależny jest od potrzeb szkoleniowych danego sędziego i asesora sądowego. Trudno oprzeć się wrażeniu, że jedną z przyczyn takiego założenia jest dostrzeżenie zmienności norm prawnych i ich interpretacji.

---

⁹ Art. 2 pkt 46 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1139).

Ustawodawca zdecydował, że sędzia i asesor sądowy mają obowiązek uczestniczyć, w miarę możliwości corocznie, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez KSSiP lub w innych formach doskonalenia zawodowego w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych. Każdy sędzia i asesor sądowy ma obowiązek szkolenia w każdym roku pracy. Zwolnienie z tego obowiązku może wynikać jedynie z ograniczeń wynikających z sytuacji osobistej obowiązanego, takich jak długotrwała choroba, lub też z sytuacji związanej z wykonywaniem obowiązków służbowych (np. związanych z sytuacją kadrową w danym sądzie). Oferta szkoleniowa KSSiP jest przy tym na tyle różnorodna, że pozwala na uzyskanie przeszkolenia z każdej dziedziny prawa, a także z umiejętności pozaprawnych¹⁰. Niewykonywanie zatem obowiązku szkoleniowego z powodu braku dostępności szkoleń może stanowić usprawiedliwienie jedynie w sytuacjach wyjątkowych.

O ile ustawa przewiduje powinność realizacji obowiązku szkoleniowego, w tym realizowanego poprzez szkolenia w KSSiP, o tyle nie przewiduje szczegółowych zasad, ani minimum potrzebnego dla jego wypełnienia. Ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie systemu punktowego lub innego podobnego, związanego z poszczególnymi formami doskonalenia zawodowego, jak ma to miejsce w przypadku komorników sądowych¹¹ czy innych zawodów prawniczych¹². W tej formule określone zostają formy doskonalenia zawodowego akceptowane w ramach danej korporacji zawodowej jako formy szkolenia zawodowego, przypisane im zostają zakresy punktowe, a także minimalny poziom punktowy pozwalający na uznanie, że dana osoba spełniła obowiązek szkoleniowy w określonym

---

¹⁰ Corocznie KSSiP przygotowuje ofertę szkoleniową skierowaną do sędziów i asesorów sądowych w ramach „Harmonogramu działalności szkoleniowej”, w którym przewidziane są szkolenia dla sędziów i asesorów sądowych z każdego pionu orzeczniczego. Aktualny harmonogram, a także jego wszystkie wersje roczne z poprzednich lat dostępne są pod adresem <https://www.kSSIP.gov.pl/node/5025>.

¹¹ Sposób dokumentowania takiego obowiązku komorników sądowych przewidziany został w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 216; dalej: rozp.MS z 24.01.2019 r. o minimum szkoleniowym), w którym przewidziano system punktowy polegający na uzyskiwaniu określonej liczby punktów szkoleniowych przysługujących za poszczególne formy doskonalenia zawodowego (§ 3).

¹² Zob. np. uchwała nr 57/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z 19 listopada 2011 roku „O doskonaleniu zawodowym adwokatów”, ze zm. (Lex Adwok.2015.12.15), uchwała nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku (Lex Radc.2018.07.12).

przedziale czasowym¹³. Przykładowo należy wskazać, że komornicy sądowi mogą wypełnić obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez rozwój zawodowy¹⁴ lub rozwój naukowy¹⁵, przy czym w ramach tego pierwszego polega on na udziale w szkoleniach, ukończeniu studiów podyplomowych, a w ramach drugiego – na aktywności publikacyjnej¹⁶, konferencyjnej, czy też uzyskaniu stopnia lub tytułu naukowego. Spełnienie ostatniego ze wskazanych warunków, czyli uzyskanie stopnia doktora habilitowanego lub tytułu naukowego profesora nauk prawnych, zwalnia z wykazywania wywiązywania się przez komornika z obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych w kolejnych latach, a w załączniku nie przydaje się takiej aktywności punktów szkoleniowych¹⁷. Samorząd komorniczy uznaje za wypełnienie obowiązku szkoleniowego prowadzenie zajęć lub posiadanie

---

¹³ Zgodnie z § 4 rozp.MS z 24.01.2019 r. o minimum szkoleniowym: „(...) uważa się za wypełniony, jeżeli w każdym dwuletnim cyklu szkoleniowym komornik uzyska minimalną liczbę 40 punktów szkoleniowych, a asesor – w pierwszych dwóch cyklach szkoleniowych trwania asesury – 60 punktów szkoleniowych, a następnie 40 punktów szkoleniowych. Cykl szkoleniowy liczy się w pełnych latach kalendarzowych”.

¹⁴ Przez rozwój zawodowy rozumie się:

- 1) udział w charakterze słuchacza, uczestnika, prowadzącego zajęcia lub wykładowcy w szkoleniach, wykładach, seminariach lub zajęciach warsztatowych organizowanych przez:
  - a) samorząd komorniczy,
  - b) organy samorządu zawodowego adwokatów, radców prawnych, notariuszy, doradców podatkowych, rzeczników patentowych, biegłych rewidentów lub doradców restrukturyzacyjnych,
  - c) organy samorządu zawodowego innych niż wymienione w lit. b wolnych zawodów, o ile zakres szkolenia pozostaje w ścisłym związku z działalnością komorników,
  - d) prezesów sądów powszechnych i administracyjnych,
  - e) krajowe i międzynarodowe organizacje zrzeszające prawników;
- 2) ukończenie studiów podyplomowych z zakresu prawa, o ile organizowane lub współorganizowane są przez:
  - a) uniwersytet lub inną uczelnię w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, o ile posiada ona uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora,
  - b) uniwersytet mający siedzibę na terenie krajów Unii Europejskiej,
  - c) Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk;
- 3) udział w charakterze prowadzącego zajęcia lub wykładowcy w szkoleniach, wykładach lub seminariach z zakresu prawa organizowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury.

¹⁵ Przez rozwój naukowy rozumie się:

- 1) publikowanie artykułów, głos, recenzji lub sprawozdań w naukowych czasopismach prawniczych;
- 2) autorstwo lub współautorstwo monografii lub komentarza z zakresu prawa;
- 3) udział w seminariach i konferencjach naukowych z zakresu prawa;
- 4) uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych;
- 5) uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych lub profesora nauk prawnych.

¹⁶ Warunek ten uważa się za spełniony, jeżeli publikacja ukazała się w czasopiśmie umieszczonym w wykazie czasopism naukowych, o którym mowa w art. 265 ust. 9 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce lub jeśli publikacja odpowiada wymogom określonym w art. 265 ust. 9 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85, ze zm.).

¹⁷ § 8 pkt 5 rozp.MS z 24.01.2019 r. o minimum szkoleniowym.

statusu wykładowcy, w tym zwłaszcza w ramach KSSiP, a zatem nie tylko sytuację, gdy dana osoba jest odbiorcą treści szkoleniowych, lecz także wówczas, gdy jest ich twórcą, dodatkowo przyznając tym aktywnym formom doskonalenia wyższy przelicznik punktowy za godzinę zajęć.

Obecnie korzystanie z form doskonalenia zawodowego nie wymaga zgody prezesa właściwego sądu. Zgodnie z art. 82a § 5 p.u.s.p. sędzia, o ile jest to możliwe, najpóźniej na 3 dni przed rozpoczęciem szkolenia lub korzystania z innej formy doskonalenia zawodowego zawiadamia o tym prezesa właściwego sądu, jeżeli w związku z tym będzie przebywał więcej niż dzień poza miejscowością będącą siedzibą sądu, w którym pełni służbę. Prezes sądu rejonowego zawiadamia o tym prezesa przełożonego sądu okręgowego, prezes sądu okręgowego prezesa przełożonego sądu apelacyjnego, a prezes sądu apelacyjnego – Ministra Sprawiedliwości.

Doskonalenie zawodowe ma znaczenie także dla drogi zawodowej sędziego. W ramach procedury awansowej, jednym z kryteriów oceny, które kandydat może zgłosić, są ukończone szkolenia i kursy zawodowe, w tym szkolenia i kursy z innych dziedzin niż prawo¹⁸. W procedurze tej uwzględniane jest zatem także realizowanie obowiązku szkoleniowego. Jeszcze większe znaczenie miały w tym zakresie, w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 12 sierpnia 2017 r., przepisy art. 106a i art. 106b p.u.s.p.¹⁹, na podstawie których wobec każdego sędziego przeprowadzana miała być raz na 4 lata okresowa ocena jego pracy²⁰. Realizacji tego obowiązku służyło rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 października 2013 r. w sprawie wzorów arkuszy oceny pracy i indywidualnego planu rozwoju zawodowego sędziego²¹. Jednym z kryteriów oceny był przebieg procesu doskonalenia zawodowego w celu analizy potrzeb szkoleniowych oraz efektów odbywanych szkoleń. Konsekwencją niezadawalającej oceny w tym zakresie mogło być zalecenie odbycia szkolenia z określonego zakresu.

3. DOPUSZCZALNOŚĆ PODNOSZENIA KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH „W INNEJ FORMIE”

Jak już wskazano wyżej, niektóre z samorządów prawniczych przewidują system oceny wykonania obowiązku szkoleniowego zawierający wykaz form doskonalenia dedykowany danej grupie zawodowej.

---

¹⁸ § 3 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2014 r. w sprawie zakresu danych zawartych w karcie zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1221).

¹⁹ Art. 1 ust. 41 ustawy z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1452).

²⁰ Zob. np. D. Kotłowski, O.M. Piaskowska, K. Sadowski, *Zasadność wprowadzenia okresowej oceny pracy sędziego jako pracownika wymiaru sprawiedliwości*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 3, s. 125-128.

²¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1481.

W przypadku sędziów i asesorów sądowych w p.u.s.p. wskazano jedynie jedną z form szkolenia – szkolenie ustawiczne realizowane przez KSSiP. Mimo że ustawodawca nie zdecydował się na wskazanie innych, akceptowalnych form doskonalenia zawodowego, ani tym bardziej na wprowadzenie systemu punktowego, nie skutkuje to tym, że potrzeby szkoleniowe sędziów i asesorów sądowych nie mogą być realizowane w inny sposób. W doktrynie wyrażony został pogląd, że takimi formami doskonalenia zawodowego mogą być np.: studia podyplomowe, studia doktoranckie, szkolenia organizowane przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych, szkolenia zagraniczne²². Korzystanie ze wskazanych form szkolenia pozwala na uznanie, że obowiązek szkoleniowy został przez sędziego lub asesora sądowego wypełniony²³. Uważa się, że warunki te spełniają także szkolenia organizowane przez podmioty prywatne, zarówno komercyjne, jak i nieprowadzące działalności gospodarczej (np. wydawnictwa naukowe, towarzystwa naukowe itp.). Wydaje się, że można także uznać za wypełnienie obowiązku z art. 82a p.u.s.p. wzięcie udziału w konferencji naukowej²⁴ czy prowadzenie zajęć szkoleniowych, w tym w KSSiP. W obecnym stanie prawnym za dyskusyjną uznać trzeba możliwość potraktowania jako wypełnienie obowiązku szkoleniowego publikację artykułów naukowych, monografii czy komentarzy do przepisów prawa. Podobnie odnieść należy się do samodzielnej lektury tekstów naukowych lub komentarzy²⁵. Przepisy art. 82a § 3 i 5 p.u.s.p. odwołują się do uczestnictwa w zorganizowanych formach szkolenia. Trudno byłoby uznać, że tworzenie publikacji czy lektura tekstów naukowych są zorganizowaną formą doskonalenia zawodowego, choć niewątpliwie łączy się z poszerzaniem posiadanej wiedzy w danym obszarze.

Podobnie jak w przypadku szkoleń organizowanych przez KSSiP, korzystanie z innej formy doskonalenia zawodowego nie wymaga zgody prezesa właściwego sądu; wystarczające jest tu powiadomienie dokonane we wskazanym w art. 82a § 5 p.u.s.p. terminie.

---

²² Zob. K. Gonera, [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, A. Górski (red.), Warszawa 2013, s. 418.

²³ Zob. *ibidem*.

²⁴ Niejednokrotnie bowiem konferencje naukowe trwają dłużej niż szkolenia tradycyjne, a udział w nich biorą zarówno teoretycy, jak i praktycy.

²⁵ Należy jednak zwrócić uwagę, że samorząd adwokacki uznał, że punkty szkoleniowe mogą być uzyskane przez członków korporacji za udział w doskonaleniu opartym na weryfikowanej lekturze tekstu (czasopisma branżowego „Palestra”), organizowanym przez samorząd zawodowy adwokatury, zob. A. Krzyżanowska, *Adwokaci dostają punkty szkoleniowe za czytanie „Palestry”*, „Rzeczpospolita” z 14.07.2020 r.

4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NIEREALIZOWANIE OBOWIĄZKU DOSKONALENIA ZAWODOWEGO PRZEZ SĘDZIEGO LUB ASESORA SĄDOWEGO

Treść regulacji ustawowej obowiązku szkoleniowego sędziów i asesorów sądowych w kontekście odpowiedzialności dyscyplinarnej jest nader ogólna. Nie precyzuje, poza okresem czasu, jakie formy doskonalenia zawodowego i w jakiej liczbie lub wymiarze uznawane są za wypełnienie tego obowiązku szkoleniowego. Może to prowadzić do rozbieżności w ocenie, czy dana osoba w sposób wystarczający zadbała o swoje doskonalenie zawodowe. Jest to szczególnie istotne, jeśli zważy się na dodatkowe formy doskonalenia zawodowego i nieustalenie w jakiej formie, a także ilości, aktywności te są wystarczające do uznania, że sędzia lub asesor sądowy osiągnęli wystarczający poziom przeszkolenia zawodowego. Tymczasem ustalenie to ma zasadnicze znaczenie dla przyjęcia minimum potrzebnego do uznania, że obowiązek szkoleniowy został wykonany. Pozwoliłoby dokonać zestawienia wskazanego minimum ze zrealizowanymi przez konkretnego sędziego lub asesora sądowego formami szkoleniowymi, a w konsekwencji ocenić, czy istnieją podstawy do odpowiedzialności dyscyplinarnej za niewykonywanie obowiązku szkoleniowego.

Wydaje się, że w obowiązującym stanie prawnym wystarczające jest odbycie jednego szkolenia organizowanego przez KSSiP. Uczestnictwo zatem w ośmiogodzinnym szkoleniu należałoby uznać za formalne wypełnienie minimum pozwalającego na przyjęcie, że doszło do wypełnienia obowiązku szkoleniowego. Oczywiście jest jednak, że jeśli sędzia lub asesor sądowy nie posiadają wystarczającej wiedzy w danej dziedzinie, to w celu wypełnienia luki kompetencyjnej uzasadnione jest wnioskowanie, aby odbył on więcej niż jedno szkolenie lub szkolenie w większym wymiarze godzin. Pozostałe formy doskonalenia zawodowego należy odnosić w odpowiedni sposób do tak ustalonego minimum – zarówno co do rodzaju, jak i wymiaru danej formy szkolenia – z uwzględnieniem różnic między tymi formami a klasycznymi szkoleniami ustawicznymi.

W art. 107 p.u.s.p. przewidziano odpowiedzialność dyscyplinarną za przewinienia służbowe (dyscyplinarne). Bez wątplenia niewykonywanie obowiązku szkoleniowego może prowadzić do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego lub asesora sądowego. W literaturze wyrażony został pogląd, że odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego i asesora sądowego wyznacza katalog nałożonych na niego obowiązków, a ich naruszenie może zostać uznane za uchybienie godności urzędu²⁶. Rzecz jednak w tym, że podnoszenie kwalifikacji zawodowych jest

---

²⁶ Zob. J. Bodio, *Przewinienia służbowe a uchybienia godności urzędu sędziów sądów powszechnych*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2010, nr 2, s. 51-52.

obowiązkiem służbowym sędziego i asesora sądowego. Naruszenie zatem takiego obowiązku będzie nie tylko uchybieniem godności urzędu, lecz także przewinieniem służbowym²⁷. Jak słusznie wskazał W. Koziulewicz, „(...) uogólniając, można przyjąć, że przewinienia służbowe – to każde naruszenie przez sędziego obowiązku służbowego, wynikającego z określonych przepisów ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, przepisów postępowania, regulaminów sądowych i instrukcji służbowych. Różni się ono tym od uchybienia godności urzędu sędziego, że właśnie z reguły jest następstwem naruszenia określonych obowiązków przewidzianych odpowiednimi przepisami. Natomiast przy uchybieniach godności urzędu sędziego chodzi o zachowania sędziego w życiu społecznym, a nawet w życiu prywatnym (nieetyczne, niemoralne, gorszące), które przynoszą ujmę stanowisku sędziego”²⁸. Skoro doskonalenie zawodowe sędziego lub asesora sądowego jest nie tylko prawem, lecz także obowiązkiem służbowym, to jego niewykonywanie jest deliktem dyscyplinarnym mogącym prowadzić do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

We wskazywanym już przykładowo samorządzie komorniczym po zakończeniu każdego cyklu szkoleniowego rady izb komorniczych, w ciągu 3 miesięcy, składają Krajowej Radzie Komorniczej sprawozdania ze stanu wykonania obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez komorników i asesorów należących do tych izb, których kopię przesyła się do wiadomości Ministra Sprawiedliwości. Ze sprawozdaniem wysyła się również załącznik w postaci wykazu komorników i asesorów, którzy nie osiągnęli minimum szkoleniowego. Co ważne, wykaz ten przekazywany jest przez rady izb komorniczych również rzecznikowi dyscyplinarnemu²⁹. Wobec sędziów i asesorów sądowych nie przewidziano procedury sprawdzającej wykonywanie obowiązku doskonalenia zawodowego. Wydaje się, że do czasu przyjęcia podobnego unormowania wobec sędziów i asesorów sądowych niewykonywanie obowiązku szkoleniowego będzie najczęściej ujawniane w razie popełnienia przez daną osobę innych przewinień dyscyplinarnych, jak choćby oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, świadczącej o braku wiedzy i niepodejmowania starań, by wiedzę tę uzupełnić.

---

²⁷ W tym zakresie J. Bodio, *Przewinienia służbowe...*, s. 51-52, 53-54, rozgranicza przewinienie służbowe od uchybienia godności urzędu, lecz mimo tego rozróżnienia naruszenie służbowego obowiązku podnoszenia kwalifikacji przez sędziów i asesorów sądowych kwalifikuje niesłusznie jako formę uchybienia godności urzędu.

²⁸ W. Koziulewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w świetle ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych – kwestie procesowe i materialne*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2017, nr 2, s. 72.

²⁹ § 15 ust. 1-3 rozp.MS z 24.01.2019 r. o minimum szkoleniowym.

5. WNIOSKI

Przeprowadzona analiza wskazuje, że obowiązek szkoleniowy dotyczy asesorów sądowych oraz sędziów w stanie czynnym, natomiast sędziów w stanie spoczynku tylko wtedy jeżeli wykonują funkcję wizytatora.

Z uwagi na to, że dopuszczalne są inne formy doskonalenia zawodowego niż tylko szkolenia ustawiczne organizowane przez KSSiP, należy postulować wprowadzenie do ustawy podstawy prawnej systemu punktowego. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości powinien zostać określony próg punktowy konieczny do uzyskania w określonym przedziale czasu, co powodować będzie wypełnienie obowiązku szkoleniowego przez sędziego lub asesora sądowego. Taka regulacja pozwoliłaby na jednoznaczne wskazanie akceptowalnych form doskonalenia, a także ich wagi. Dzięki temu każdy sędzia i asesor sądowy mógłby efektywnie planować proces samodoskonalenia z wykorzystaniem preferowanych form doskonalenia zawodowego. Prowadziłoby to także do doprecyzowania podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej za niewykonywanie obowiązku szkoleniowego.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Bodio J., *Przewinienia służbowe a uchybienia godności urzędu sędziów sądów powszechnych*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2010, nr 2.
- Dąbrowski S., *Kilka uwag o kondycji sędziów*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2014, nr 1.
- Ereciński T., Gudowski J., Iwulski J., *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, J. Gudowski (red.), wyd. 2, Warszawa 2009.
- Koźłowski D., Piaskowska O.M., Sadowski K., *Zasadność wprowadzenia okresowej oceny pracy sędziego jako pracownika wymiaru sprawiedliwości*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 3.
- Kozielewicz W., *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w świetle ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych – kwestie procesowe i materialne*, „Krajowa Rada Sądownictwa” 2017, nr 2.
- Krzyżanowska A., *Adwokaci dostają punkty szkoleniowe za czytanie „Palestry”*, „Rzeczpospolita” z 14.07.2020 r.
- Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, A. Górski (red.), Warszawa 2013.
- Siwiek M., *Prawa i obowiązki sędziego*, „Studenckie Zeszyty Naukowe” 2013, nr 9.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, ze zm.).
- Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1139).
- Ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1452).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85, ze zm.).

Obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez sędziów i asesorów sądowych

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 października 2013 r. w sprawie wzorów arkuszy oceny pracy i indywidualnego planu rozwoju zawodowego sędziego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1481).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2014 r. w sprawie zakresu danych zawartych w karcie zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie (Dz. U. poz. 1221).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych (Dz. U. poz. 216).

Uchwała nr 57/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z 19 listopada 2011 roku „O doskonaleniu zawodowym adwokatów”, ze zm. (Lex Adwok.2015.12.15).

Uchwała Nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku (Lex Radc.2018.7.12).

Orzecznictwo

Wyrok Sądu Najwyższego z 20.04.2006 r., I UK 260/05, Legalis nr 75238.

Strony internetowe

<https://www.unodc.org>

<https://rm.coe.int>

<https://www.kssip.gov.pl>

Obligation for judges and judge's assessors to improve their professional qualifications

ABSTRACT

The paper reviews the regulations concerning an obligation to improve professional qualifications by judges and judge's assessors and the scope of this obligation. The basic method for its fulfilment is annual participation in continuous training conducted by the National School of Judiciary and Public Prosecution. The Law on the common courts system also allows for the fulfilment of training obligations in other forms, although it does not indicate their types or minimum training duration. The paper points out possible solutions in this respect, as well as the possibility that judges and judge's assessors may be liable to disciplinary actions for failure to fulfil their training obligations.

Keywords: improving professional qualifications, continuous training, National School of Judiciary and Public Prosecution, disciplinary liability

